

Stetna • • • inicijativa

MEMORIJAL
PRVE
JUGOSLAVEN-
SKE IZLOŽBE
1904.

U novootvorenoj Galeriji »Nadežda Petrović« u ~~15. VII. 1903.~~ ku otvorena je 4. srpnja izložba pod naslovom »Memorijal Prve jugoslavenske izložbe 1904«. Ovom izložbom organizator želi upoznati suvremenu publiku sa djelima južnoslavenskih umjetnika s početka stoljeća koji su prvi put zajednički izlagali na domaćem tlu. Ta historijska izložba bila je otvorena 5. rujna 1904. godine u prostorijama na drugom katu »Velike škole« u Beogradu. Prvobitno zamišljena kao jedna od manifestacija proslave stogodišnjice prvog srpskog ustanka, ona je postala prvorazredni umjetnički doživljaj čije značenje još uvijek nije potpuno sagledano.

Inicijativa je potekla od beogradske »velikoškolske omladine« a ubrzo su je prihvatili umjetnici u Zagrebu, Ljubljani i Sofiji. Posebno značajnu ulogu u pripremi izložbe pripalo je Nadeždi Petrović. Na izložbi su se našla djela nekih u to vrijeme već afirmiranih umjetnika kao što su **Vlaho Bukovac, Paja Jovanović, Ferdo Vesel i Vješin** iz Sofije i onih iz mlađe generacije koja će ponijeti na svojim ledima svu težinu preporoda u slikarstvu Južnih Slavena: **Ivan Grohar, Richard Jakopić, Matija Jama, Nadežda Petrović, Ivan Meštrović** i drugi. Prva jugoslavenska umjetnička izložba okupila

je gotovo stotinu južnoslavenskih umjetnika i više od 450 izloženih djela. Ona je bila u svoje vrijeme izvanredan kulturni događaj i značila je velik poticaj organiziranom likovnom životu. Umjetnici su se koristili tim sastankom da aktualiziraju neka važna pitanja položaja umjetnika u društvu. Dogovoren je da se osnuje jugoslavensko udruženje »Lado«, a posljedica razmjene iskustva i mišljenja bila je i pojava Prve jugoslavenske umjetničke kolonije.

»Memorijal Prve jugoslavenske izložbe« nije organiziran u namjeri da se ona stopostotno rekonstruira — za to nije bilo ni dovoljno dokumentacije ni svih potrebnih eksponata — već ponajprije da prikaže presjek stvaralaštva umjetnika koji su na njoj bili prisutni a koji su svojim imenom i djelom uvidani u temelje južnoslavenske kulturne povijesti. Na Memorijalu stjecajem okolnosti nisu se našla djela nekih bugarskih umjetnika koji su izlagali na Prvoj izložbi: **Antona Mihova, Nikole Mihajlova, Stevana Ivanova i Ivana Mrkvičke**. Organizatori se, međutim, nadaju da će jugoslavenska publika imati priliku upoznati njihovo stvaralaštvo jednom drugom prilikom.

V. M.